

ברית ייעוד למדינת ישראל

תוכנית רדיו עם רון נשיאל 19 בפברואר 2005

במאמר הזה שפרסמתי השבוע (במקרה יצא שהוא התפרסם בשבוע בו כנסת ישראל הצביעה על חוק פינוי פיצוי מחבל עזה), ניסיתי לברר ביני לבין עצמי את מקור המחלוקות הקשות שחוצות את העם הזה בסוגיות רבות כל כך עד שהן נוטעות את התחושה שהפריקט הזה המכונה מדינת ישראל נמצא בשלבים מתקדמים של התרסקות – או לפחות לקראת מלחמת אזרחים. המטרה שלי היתה לנסות לגזור מניתוח זה מגמות אליהם מדינת ישראל הולכת ב-40 עד 50 השנים הבאות.

אבל לפני שארחיב קצת, אני חייב לומר בפתח הדברים בפני המאזינים, כי אני דוקא מוצא שהזמן פועל לטובת מדינת ישראל והעם היהודי היושב בתוכה - וזאת בניגוד גמור לתחושה המלווה הרבה מאיתנו כיום.

בכדי לזהות את המגמות הללו השתמשתי במתודולוגיה בחקר העתיד הטוענת שאם ברצונך לזהות מגמות נסתרות וארוכות טווח אזי תנסה לזהות את הכוח המניע של השינויים המתרחשים מעל לפני השטח. או את הדינמיקה שמעצבת את ההתרחשויות מעל לפני הקרקע. מיפיתי לשם כך מדגם של בעיות המופיעות מעל לפני השטח בהתנהלות הציבורית של מדינת ישראל במעין מטריצה תלת מימדית וניסיתי לראות אם אני יכול לזהות את הכוח שמניע את כל הבעיות הללו או אם אני יכול לזהות אם קיימת איזו הנחה נסתרת שמעצבת את הבעיות והדילמות הללו כפי שהן באות לידי ביטוי בחיים הציבוריים שלנו.

מה שמצאתי זו אבחנה מאוד מעניינת :

מצאתי שמדינת ישראל הוקמה על בסיס של ברית גורל. משמע, הקמת המדינה התאפשרה על ידי התקבצותם של אנשים רבים ממקומות שונים בעולם, אנשים בעלי זהות תרבותית שונה, מנהגים שונים, שפות שונות ודת מאוד לא מקובלת על רובם. גם ההלכה שאפיינה את אלו שאיחדה אותם הזהות הדתית היתה שונה במידה רבה מקהילה לקהילה. הדבר העיקרי שאיחד את קבוצת האנשים הללו היה גורלם המר זה אלפי שנים וטראומה איומה טריה שהעם הזה חווה תוך כדי מלחמת העולם השנייה.

הבעיה היא שכשאתה מסתכל על תרבויות אחרות אתה נוכח לדעת שברית גורל יכולה להוות דבק חד פעמי שמחזיק אומות חדשות יחדיו למשך שניים שלושה דורות בלבד. אחר כך הוא פשוט מתפרק. בכדי שאומה תחזיק מעמד מאות בשנים היא זקוקה לברית ייעוד שתהיה מוסכמת על כל הקבוצות המכילות את העם.

מתוך ברית הייעוד הזו בדרך כלל מנסחים חוקה, מחוקקים חוקים, מנהלים מדיניות חוץ והיא גם מהווה את הרציונאל בגללו יוצאים למלחמות. הבעיה היא שברית הייעוד הזו צריכה להיות מנוסחת בשתי מילים בלבד. המילים צריכות להיות פשוטות וברורות שמאחדות את מרביתו הגדול של העם. לארה"ב יש ברית ייעוד כזו—היא מכונה חופש הפרט. האירופאים בבואם להקים את הקהילה האירופית החדשה הבינו שהם חייבים לנסח ברית כזו ממנה יוכלו לגזור חוקה, חוקים, מדיניות חוץ ומדיניות פנים וגם אם צריך – לצאת למלחמה בגללה. הם נסחו את ברית הייעוד שלהם כך- United in diversity מאוחדים בשוני. מה שאני מוצא, ובמאמר זה מנוסח ביתר הרחבה, הוא שמדינת ישראל הולכת בשני העשורים או שלושת העשורים הבאים לחוות את התפרקותה של ברית הגורל כפי שהיא באה לידי ביטוי במגילת העצמאות. אבל להערכתי, וזו התחזית שלי, במקביל יתחילו לקרום עור וגידים הרבה כוחות אשר יניעו את הדיון הציבורי לנסח ברית ייעוד למדינת ישראל. הבעיות שלנו כרגע נובעות מתוך העובדה שאין למדינת ישראל ברית ייעוד ברורה ומוסכמת. אף אחד מאיתנו כרגע לא יודע מה צריכה להיות ברית הייעוד של מדינה ליהודים, דמוקרטיה, מודרניות, ובעלת אוכלוסיית מיעוטים לא קטנה. כל קבוצה כרגע מושכת לכיוון שלה בכוח רב המעצים את התפרקות ברית הגורל.

אבל החשוב מכל הוא שאני מוצא שהעם היהודי בכלל והעם בישראל בפרט ממוצבים מבחינה היסטורית במקום טוב להתחיל לנסח את ברית הייעוד לעם היהודי כישות אזורית ולאומית. הסיבות הן רבות – כלכליות, גיאופוליטיות דמוגרפיות ועוד. במאמר אני מונה כמה מהן. אני אתן לך דוגמא שמפתיעה לא מעט אנשים כשהם שומעים אותה לראשונה והיא עומדת בניגוד לדעה המקובלת. כולם מדברים על האיום הדמוגרפי. אבל מצבו הדמוגרפי של העם היהודי בישראל מעולם לא היה כל כך טוב – יחסית כמובן להיסטוריה הארוכה שלו. רק כדי להמחיש, לפני מאתיים שנה העם היהודי בעולם מנה רק כשלושה מליון איש ואישה, לפני מלחמת העולם השנייה מנינו 18 מליון. מלחה"ע השנייה גרעה מאיתנו שליש. בשישים השנים האחרונות העם נאבק קשות כדי לשמור את אוכלוסייתו על 12-13 מליון נפש. לפי כל אמת מידה לולא הקמתה של מדינת ישראל העם היהודי כיום לא היה מונה יותר מ- 7 מליון. מבחינה זו מדינת ישראל הצילה את העם היהודי וזאת בניגוד גמור לכל אלו שהתנגדו להקמתה של המדינה בטענה שאף אחד לא יבוא לכן או שזה מסוכן לאלו שכבר כאן. בתהליך הקשה והכואב הזה של הקמת מדינת ישראל אנחנו מגיעים להישגים דמוגרפיים שלא ראינו כעם זה אלפי שנים. רק לפני חודש באופן

ועוד כהנה וכהנה. אני ממליץ לקרא את המאמר. הוא מופיע באתר שלי.

Passig.com